

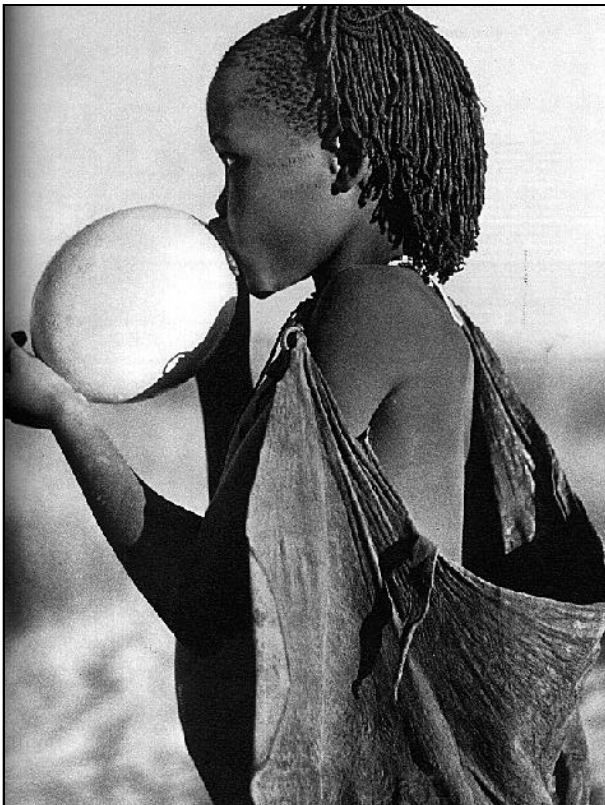
2.3 Ecologia humana

2.3.1 Adaptació al medi: pobles i ètnies d'Àfrica negra

Es pot comprovar que, des que l'ésser humà va aparèixer a la Terra, es va anar adaptant als diferents medis on li va tocar de viure. Aquest període d'adaptació va durar milers d'anys. Hem de recordar que l'espècie humana actual va aparèixer justament en terres africanes, i en conseqüència aquest va ser el primer continent poblat per l'*Homo sapiens*

A partir del moment en què la humanitat va començar a expansionar-se en totes direccions, es va haver d'especialitzar en diferents formes de vida segons el clima i el terreny amb què es va trobar: recol·lecció, cacera, pesca, pasturatge... Fins i tot les diferents poblacions humanes es van arribar a adaptar morfològicament i fisiològicament a aquests climes, ja que les adaptacions del cos s'anaren transmetent per via hereditària al llarg de moltes generacions.

Així, els pobles d'Àfrica negra de fa uns 10.000 anys, podrien agrupar-se en quatre grups principals segons les seves característiques biològiques: **negres, pigmeus, nilo-saharians i khoisànids**.

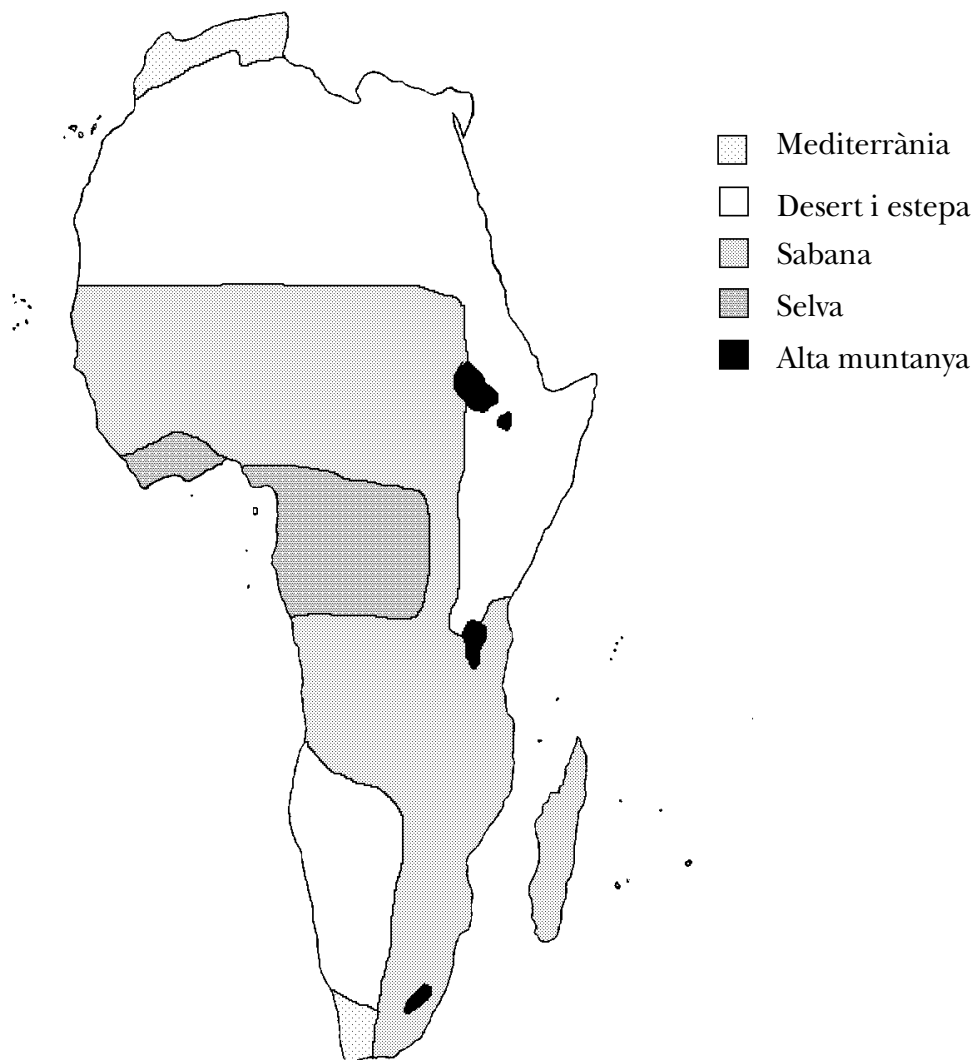
Nen Khoisànid (San)

Més tard, fa uns 5.000 anys, aquests pobles van començar unes migracions que, al llarg del temps, han resultat en una gran diversitat de pobles o ètnies repartides per tot el continent africà. Actualment, a l'Àfrica negra hi trobem centenars d'ètnies com a resultat d'aquestes mesclades entre poblacions, cosa que ha donat lloc a una gran riquesa cultural.

Si no tinguéssim en compte aquestes migracions, veuríem una coincidència entre la distribució d'aquests grups humans i el mapa climàtic d'Àfrica. Cal destacar que el fet que aquests pobles s'hagin mantingut tant de temps al mateix lloc significa que vivien -i molts encara viuen- en absoluta harmonia amb el medi ambient. En canvi, des de la total colonització d'Àfrica pels europeus, fa només uns cent anys, el panorama ha canviat radicalment: apareix la pobresa i la misèria, les terres es desertifiquen, esclaten epidèmies, existeix una evident desestabilització política, etc. Quines en són les causes? Què ha passat? Per tal de trobar una explicació solament cal comparar les formes de vida tradicionals precoloniales i les formes de vida post-coloniales.

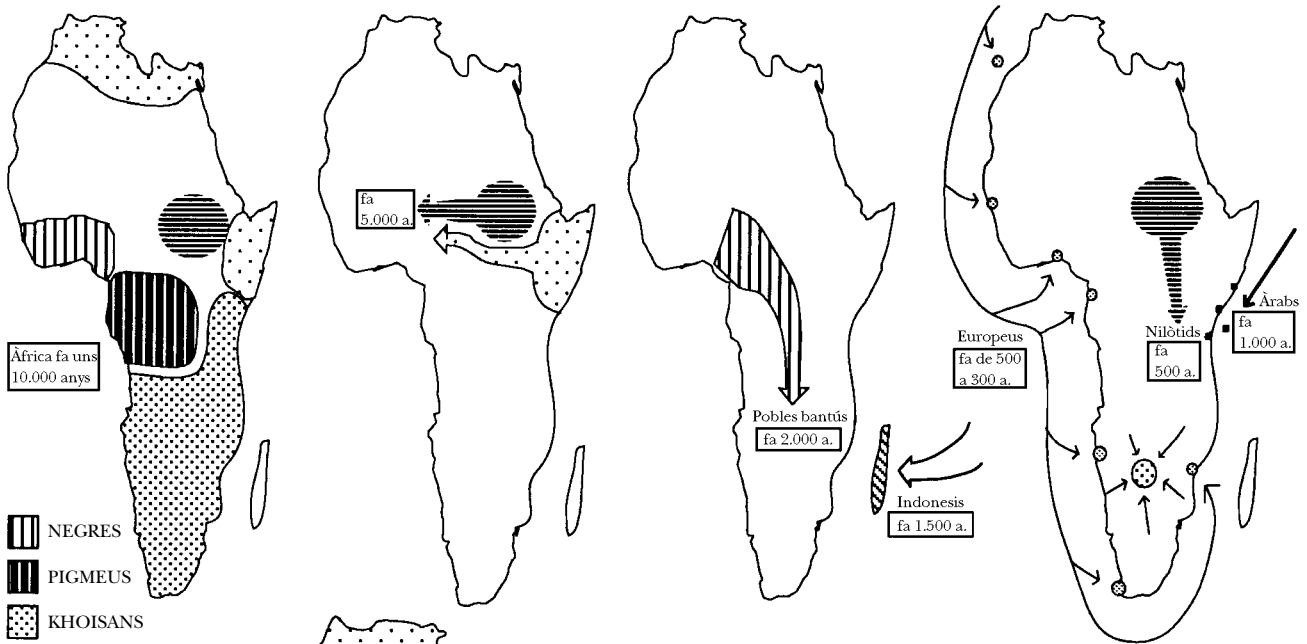
Zones climàtiques

Pell fosca:	Protegeix contra els raigs ultraviolats en cas d'excessiva radiació solar.
Pell clara:	Afaveix la captació d'UV en cas de poca radiació solar.
Cos longilini (cos i extremitats prims i llargs):	Afaveix la refrigeració del cos.
Cos rabassut i extremitats curtes:	Protegeix contra el fred.
Cos menut:	Afaveix el desplaçament per la selva. Disminueix les necessitats energètiques.
Cabell arissat:	Protecció contra el sol.
Cabell estirat i gruixut:	Protecció contra el fred.
Nas ample:	Afaveix la transpiració en llocs molt humits.
Nas estret:	Disminueix la transpiració, estalvi d'aigua.

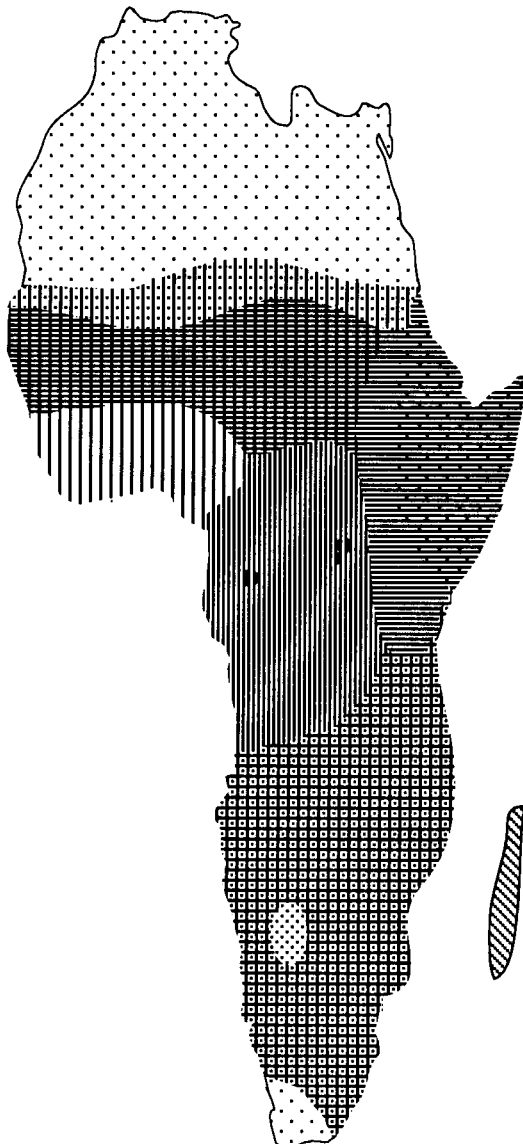

Principals migracions de grups ètnics

Àfrica fa uns 10.000 anys

- NEGRES
- PIGMEUS
- KHOISANS
- NILO-SAHARIANS
- BLANCS
- SUD-ASIÀTICS

GRUPS ÈTNICS ACTUALS

- CAUCÀSIDS
- NILÒTIDS
- GUINEÀNIDS
- SUDÀNIDS
- SUD-AFRICÀNIDS
- ETIÒPIDS
- CONGÒLIDS
- KHOISÀNIDS
- PÍGMIDS
- INDONÈSIDS

Pobles principals

Totes les ètnies africanes, segons les seves característiques biològiques, poden agrupar-se en uns 8 grups. S'ha de tenir en compte que no tots els antropòlegs fan la mateixa classificació i que qualsevol classificació és arbitrària i orientativa. Els 8 grups són: Etiòpids, nilòtids, sudànids, guineànids, bantús (congòlids i sud-africànids), pígmids i khoisànids. També s'ha de tenir en compte que hi ha poblacions d'origen europeu (al sud d'Àfrica) i asiàtic (indonèsids a Madagascar).

Etiòpids: Presenten trets entre els caucàsids (blancs) i els nègrids. Pell fosca, cabell poc arrissat, estatura mitja o alta. Cara amb trets caucàsids. Viuen a l'extrem més oriental d'Àfrica.

Nilòtids: Pell molt fosca, estatura alta o molt alta. Cos longilini. Trets facials més caucàsids que la resta dels negres. Viuen a l'Alt Nil i a la zona dels grans llacs.

Sudànids: Pell molt fosca. Estatura alta. Cos longilini. Cabell arrissat i nas ample. Viuen al sud del Sàhara.

Guineànids: Pell fosca. Estatura mitja. Cos robust. Cabell arrissat, nas ample. Viuen a les costes del golf de Guinea.

Congòlids: Pell fosca. Estatura baixa. Cos robust i musculós. Prognatisme i pòmuls marcats. Nas ample. Més pèl que la resta de negres. Viuen al centre i centre-est d'Àfrica.

Sud-africànids: Presenten trets entre els congòlids i els khoisànids o els nilòtics. Pell més clara que els congòlids. Viuen al sud d'Àfrica.

Pígmids: Pell més clara. Estatura molt baixa. Nas molt ample. Més pèl corporal que els negres. Viuen a les selves equatorials.

Khoisànids: Pell més clara i grogosa. Estatura baixa i cos menut. Presenten esteatopígia. Cabell molt arrissat. Viuen als deserts del sud d'Àfrica.

PRINCIPALS ÈTNIES DE L'ÀFRICA NEGRA

ÀFRICA ORIENTAL:

Etiòpia: amhara, galla.
Madagascar: betsimisaraka, bet-sileo.
Somàlia: somali.
Sudan: àrabs, nilòtics.
Kenya: kikuiu, massai, turkana.
Tanzània: ngoni.
Uganda: baganda, basiga, banyankore, naianruanda, lango.

ÀFRICA CENTRAL:

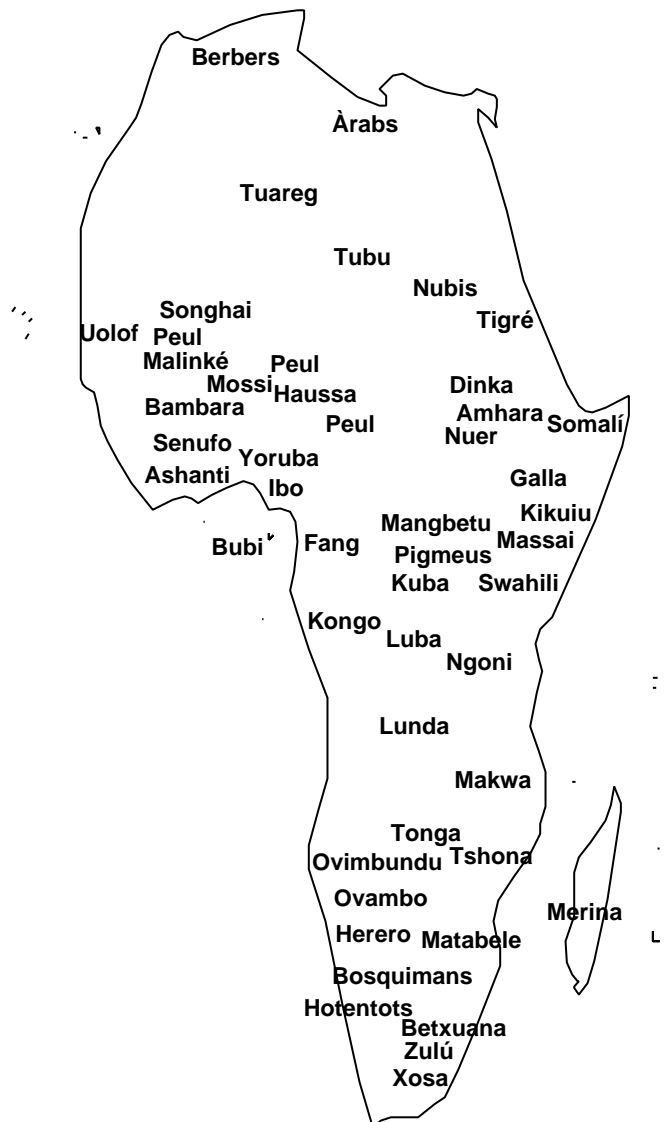
Camerun: fang, xoa, tuputi, kirdi, matakan, peul, bamileke.
Congo: bakongo, bugangui, pigmeus.
Gabon: take, kuele, fang.
Guinea equatorial: fang, bubi, annobon, ndowe.
Burundi: hutu, tutsi, batwa.
Rwanda: hutu, tutsi.
Centro-Àfrica: baia, sango, banda, babinga.
Zaire: kongo, bwaka, lunda, luba, lulua, mongo, ngala, pigmeus.

ÀFRICA OCCIDENTAL:

Senegal: wolof, fulani, serer, diola.
Guinea conakry: Susu, fulbé, malinke, kissi.
Sierra Leone: mende, krio, kono.
Libèria: mende-fu, kru, kissi-gola.
Costa d'Ivori: agni, aixanti, senufo, baulé, akrou, kusa.
Mali: bambara, senufo, tuareg, malinke, dogon.
Burkina Fasso: mossi, bobo, lobi, peul, haussa.
Togo: ewe, mina, kabje, kotokoli, moba.
Benin: for, adia, bariba, ioruba, somba.
Nigèria: ioruba, haussa, ibo.
Niger: djerma, songhai, peul.
Txad: àrabs, bororo, tubu, hakka, massa, kotoko.

ÀFRICA MERIDIONAL:

Angola: ovimbundu, kimbundu, bonkongo.
Moçambic: tsonga, aranga, nhanga, macua.
Zimbabwe: xona, ndebele.
Namibia: ovambo, herero, kavango, damara, nama, blancs.
Lesotho: basunto, zulú.
Sud-Àfrica: zulú, xosa, sotho, blancs.

ACTIVITATS :

Amb l'ajuda dels mapes, dels textos anteriors i, si et cal, d'una enciclopèdia:

1. Uneix amb línies les ètnies amb els grups que corresponguin.

Ashanti	
Dinka	
Massai	
Senufo	GUINEÀNIDS
Wolof	SUDÀNIDS
Fang	CONGÒLIDS
Galla	SUD-AFRICÀNIDS
Bosquimans	ETIÒPIDS
Swahili	NILÒTIDS
Hausa	KHOISÀNIDS
Zulú	PÍGMIDS
Herero	
Bambara	
Yoruba	

2. Respon:

- Quin és el lloc d'origen dels pobles bantús?
- Quins pobles han sorgit de la mescla entre pobles blancs i negres. A quina zona d'Àfrica viuen?
- Quins són els individus millor adaptats a la vida de la selva? On es troben?
- Per què penses que els pobles de pell més fosca són al sud del Sàhara i no a les selves del centre d'Àfrica?
- A quin tipus de clima es troben els pobles nilòtics? Creus que estan ben adaptats a aquest medi?
- Quins són els dos grups humans que han quedat més marginats i que estan en vies de desaparició?
- Quina part d'Àfrica és la que ha estat més poblada per europeus? I per indonesis? Quan van arribar-hi?